הַגָּה: וְנֶהֱגוּ שֶׁשַּׁמָּשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת מֵבִיא עֲרָבָה לְמִכֹּר, (יג) כְּמוֹ שֶׁהָיָה הַמִּנְהָג בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם (ר"ן פרק לולב וערבה (כפ: ד"ס גרסי')): **ג** [1]**יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר** (יד) **שֶׁאַף בְּיוֹם זֶה מַקִּיפִים בְּלוּלָב וְלֹא בַּעֲרָבָה,** (טו) [2]**וְלֹא נָהֲגוּ כֵּן, אֶלָּא לְהַקִּיף בּוֹ גַּם בַּעֲרָבָה:** **ד** [3]שְׁעוּר עֲרָבָה זוֹ אֲפִלּוּ (ה) עָלֶה אֶחָד בְּבֵד אֶחָד. הַגָּה: מֵיהוּ מִכְעַר הוּא לְהְיוֹת עָלֶה אֶחָד בְּבֵד (טור בשם רב האי), עַל כֵּן נָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת (טז) הֲהוֹשַׁעְנוֹת יָפִים מִשּׁוּם זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ. [4]**וְשִׁעוּר אָרְכָּהּ,** (יז) **כְּשִׁעוּר אֹרֶךְ עֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב.** הַגָּה: (יח) וְכָל הַפּוֹסֵל בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב (ו) פּוֹסֵל בָּעֲרָבָה זוֹ (מדברי ר"ן פרק לולב וערבה (כפ: ד"ס וכמה)). [5]**וְחוֹבֵט בָּהּ** (יט) **עַל הַקַּרְקַע אוֹ עַל הַכְּלִי פַּעֲמַיִם אוֹ שָׁלֹשׁ.** הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ לְנַעְנֵעַ בָּהּ (טור בשם רש"י (מד: ד"ס מכיון)), וְנָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת שְׁתֵּיהֶן, מְנַעְנְעִין בָּהּ וְאַחַר כָּךְ חוֹבְטִין אוֹתָהּ: **ה** [6]**וְאֵינָהּ נִטֶּלֶת אֶלָּא בִּפְנֵי עַצְמָהּ,** (כ) **שֶׁלֹּא יֵאָגֵד דָּבָר אַחֵר עִמָּהּ, אֲבָל אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ דָּבָר אַחֵר אֵין לָחוּשׁ:** **ו** [7]**אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב, אֲפִלּוּ הִגְבִּיהַּ אוֹתָהּ שְׁתֵּי פְּעָמִים אֶחָד לְשֵׁם לוּלָב וְאֶחָד לְשֵׁם עֲרָבָה.** (כא) *)[8]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיּוֹצֵא בָּהּ: **ז** [9]**יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְטַלְטְלָהּ עִם הַלּוּלָב בְּשָׁעָה שֶׁהוּא יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ, עַד אַחַר שֶׁיִּבָּרֵךְ וְיִטֹּל וְיַנְעֵנַע בְּתְחִלָּה. וְאִם נְטָלָהּ, עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף.** (כב) וְאַחַר הַנַּעְנוּעַ הָרִאשׁוֹן יָכוֹל הוּא לְטַלְטְלָהּ עִם הַלּוּלָב, וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַקָּפָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּצְוָה שֶׁכָּתַב שֶׁאִם נְטָלָהּ עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף (כג) טָעוּת הוּא בְּעֵינַי, מִכָּל מָקוֹם אֵין הֶפְסֵד לָחֹשׁ לִדְבָרָיו. [10]וְכָתַב עוֹד דְּגַם אַחַר נְטִילָה וְנַעְנוּעַ צָרִיךְ לִתְפֹּס הָעֲרָבָה לְבַדָּהּ (כד) לְהַכִּיר שֶׁהִיא חוֹבָה. וּבִשְׁעַת הַחֲבָטָה יִטְלֶנָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ. הַגָּה: וְהַמִּנְהָג פָּשׁוּט (ז) לִטֹּל הָעֲרָבָה עִם הַלּוּלָב בְּשַׁחֲרִית בְּשָׁעַת הַנַּעְנוּעַ (כה) וּבְשָׁעַת הַקָּפָה עַד שָׁעַת הַחֲבָטָה, וְנוֹטְלִים הָעֲרָבָה לְבַדָּהּ. (כו) וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁלֹּא לִטֹּל עִם הַלּוּלָב כְּלָל. וְאַף הַנּוֹטְלָהּ עִם הַלּוּלָב נִרְאֶה לִי (כז) דְּלְאַחַר שֶׁהִקִּיף יָסִיר הַלּוּלָב מִיָּדוֹ וְיֶאֱחֹז הָעֲרָבָה

1 הֵרַ"ן (כב. ד"ה ובגמרא) וְשָׁכַן כָּתַב רַשַׁ"י בְּתְשׁוּבָה (סי' קכא) וְהָרַמְבַּ"ם בְּסוֹף פֶּרֶק ז' (הכ"ג). 2 בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וכתב הר"ן). 3 חַ כָּרַב שִׁשָּׁת שָׁם בַּגְּמָרָא (מד:) הַסְּכָּמַת הַפּוֹסְקִים. 4 טַ הֵרַ"ן (שם ד"ה וכמה). 5 שָׁם בַּגְּמָרָא חֲבֵיט וּכְפָרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם (שם הל' כב) וְהֵבִיאוּ הַשּׁוּר. 6 כְּ מֵימְרָא דְּרַב אַמֵּי שָׁם. 7 לְ שָׁם וּכְרַבִּי אַמֵּי טוֹר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם (שם הל' כז. *) (שָׁם (טור) בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (ח"ב סי' תרצט) וְהָרא"שׁ (פ"ד סי' א)). 8 מִ הָרַב ר' שְׁלֹמֹה בֶּן הָרַשְׁבַּ"ץ (סי' ז) וּבְשֵׁם הַגְּאוֹנִים וְהָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּבָה (ח"א סי' עה, תקלה). 9 נַ (שו"ת הרשב"ש) שָׁם.

בְּאֵר הֵיטֵב

מַהֲרִי"ל לָבַשׁ הַקִּיטֶל בְּשַׁחֲרִית אֲבָל שָׂאַר בִּגְדֵי חֹל הַמּוֹעֵד לֹא הָיָה מְשַׁנֶּה (מהרי"ל סדר תפילות חג הסוכות), וּבְמִדְרָשָׁם נָהֲגוּ לִלְבֹּשׁ בִּגְדֵי שַׁבָּת וְלֹא הַקִּיטֶל רַק הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר: **ד** (ה) **עָלֶה אֶחָד.** כָּתַב (רמ"מ) [רַמַ"ע] מִפְּאַנוֹ סִימָן כ"ה בְּשֵׁם גְּדוֹל אֶחָד שֶׁיִּהְיוּ בּוֹ שִׁבְעָה עָשָׂר בְּדִים כְּמִנְיַן הַשֵּׁם בֶּן ד' בְּמִסְפָּר קָטָן, וְהָאַר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער הלולב פ"ו) כָּתַב חֲמִשָּׁה בְּדִים, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּסִימָן תר"ס קְצִיר קָטָן ד', וְעַיֵּן מֻגָּן אַבְרָהָם (סק"ח): (ו) **פּוֹסֵל.** חוץ מִנִּשְׁרוּ רֹב עָלֶיהָ. מֻגָּן אַבְרָהָם (סק"ח): **ז** (ז) **לְטַלְטֵל.**

בּוֹ כָּל כָּךְ תּוֹסֶפֶת נִשְׁמָה יְתֵרָה. וְאוֹמְרִים נַעֲרִיצְךָ בִּקְדֻשַּׁת מוֹסָף וְאוֹמְרִים מִמְּקוֹמוֹ כו', וְקָדֵם קְרִיאַת הַתּוֹרָה אוֹמְרִים אֵין כְּמוֹךָ, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, עַל הַכֹּל, כְּמוֹ בְּיוֹם טוֹב:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַשַּׁחַר, וְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן גְּזֵר מַהֲרִי"ל וְכָל הַקָּהָל שֶׁיִּתְעַנּוּ וְלִקְרוֹת וַיְחַל וְלוֹמַר סְלִיחוֹת עַל שֶׁהִנִּיחוּ טַלִּית וּתְפִלִּין וְאָמְרוּ פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה בְּעוֹד לַיְלָה עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁהַחֹמֶר בָּזֶה מִשּׁוּם בְּרָכוֹת לְבַטָּלָה שֶׁאָמְרוּ, (דְּאִם כֵּן) [דְּאִם לֹא כֵּן] אֵין לְהַחְמִיר כָּל כָּךְ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן י"ח (ס"ג) וְסִימָן ל' (ס"ג) הָיָה מַשְׂכִּים לְצֵאת לְדַרְכּוֹ. וּמֵה שֶׁכָּתַב וּמַרְבִּים קְצָת בְּנְרוֹת כָּתַב מַשֶּׁה מֹשֶׁה (סי' תתקסא) מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹף הֶחָג כו' וְלָכֵן נָהֲגוּ לְהַדְלִיק שִׁיּוּרֵי נֵרוֹת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים. הֵבִיאוּ שִׁיְרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"ה) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד). וְעַיֵּן פְּרִי מְגַדִּים (א"א ריש הסימן) דְּאַף מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת אוֹמְרִים בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּה, וְאֵין אוֹמְרִים נְשָׁמַת שַׁאֵין

וְצִנָּנוּ: (יג) **כְּמוֹ שֶׁהָיָה הַמִּנְהָג וְכוּ'.** שֶׁהָיוּ (י) שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין מְבִיאִין לָהֶן: **ג** (יד) **שֶׁאַף בְּיוֹם זֶה וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּמוֹ בַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים שֶׁאֵין נוֹטְלִין הָעֲרָבָה, שֶׁלֹּא הַקְּבַע עֲרָבָה רַק לְיוֹם זֶה: (טו) **וְלֹא נָהֲגוּ כֵּן וְכוּ' גַּם בַּעֲרָבָה.** וְטַעַם הַדָּבָר דְּבַגְּמָרָא (מג:) אִית פְּלוּגְתָּא אִם מַקִּיפִין בַּלּוּלָב אוֹ בַּעֲרָבָה, וְדֵעָה הָרִאשׁוֹנָה סְבִירָא לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר דְּמַקִּיפִין בְּלוּלָב, וּמִנְהַג הָעוֹלָם הוּא כְּדֵי לָצֵאת כָּל הַדֵּעוֹת, שֶׁגַּם מַאן דְּאָמַר בַּלּוּלָב, אֵין פּוֹסֵל אִם מַקִּיף בָּעֲרָבָה, וְכֵן מַאן דְּאָמַר בָּעֲרָבָה, אֵין פּוֹסֵל אִם מַקִּיף בַּלּוּלָב [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וכתב הר"ן)], וְעַיֵּן לְקַמָּה בְּסָעִיף ז' בְּהַגָּ"ה. וְהִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם אֵין לוּלָב בָּעִיר יַקִּיפוּ בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּה בָּעֲרָבָה: **ד** (טז) **הַהוֹשַׁעְנוֹת יָפִים.** וְטוֹב לְכַתְּחִלָּה (יא) שֶׁיִּהְיֶה עַל כָּל פָּנִים שִׁלְשָׁה בַּדִּין, וּבְשֵׁם הָאַר"י (פרי עץ חיים שער הלולב פ"ו) כָּתְבוּ חֲמִשָּׁה בַּדִּין: (יז) **כְּשִׁעוּר אֹרֶךְ וְכוּ'.** דְּהֵינוּ שְׁלִשָּׁה טְפָחִים, דְּלֹא מָצִינוּ שֶׁהֻקְלוּ בָּהּ אֶלָּא בְּפָרָט זֶה דְּעָלֶה אֶחָד וְכוּ'. יֵשׁ אוֹמְרִים דַּעֲרָבָה שֶׁל הוֹשַׁעְנָא רַבָּה יֵשׁ לְטַל הַבַּדִּים בִּלְחֻדֵּי קְשׁוּרִים, אֲבָל הָרַב מֹשֶׁה זַכּוּתָא חָלַק עָלָיו וְכָתַב דְּצָרִיךְ לְקָשְׁרָם וְכֵן מְנַהֲגֵנוּ: (יח) **וְכָל הַפּוֹסֵל בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב וְכוּ'.** וְעַל כֵּן יֵשׁ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה גְּזוּל וְלֹא יָבֵשׁ, וְהִנֵּה עַל כָּל פָּנִים אִם לֹא הָיָה יָבֵשׁ אֶלָּא כְּמוּשׁ בְּרֹאשֵׁי כָּשֵׁר. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה שָׁם לִי דִּלְכַתְּחִלָּה יוֹתֵר טוֹב שֶׁיִּהְיֶה לַחִין, וּרְאָיָה מִמַּה דְּאִיתָא שָׁם בַּמִּשְׁנָה דַּף מ"ה (ע"א) דְּהָיוּ מַנִּיחִין אוֹתָן בְּגִיגִיּוֹת שֶׁל זָהָב כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְמְשׁוּ, וְהוּא מִשּׁוּם הִדּוּר מִצְוָה: (יט) **עַל הַקַּרְקַע אוֹ עַל הַכְּלִי.** וּבְשֵׁם הָאַר"י ז"ל (שם) כָּתְבוּ דְּדַוְקָא עַל הַקַּרְקַע יַחְבֹּט חֲמֵשׁ חֲבָטוֹת, (יכ) וְטוֹב לַחְבֹּט תְּחִלָּה עַל הַקַּרְקַע חָמֵשׁ חֲבָטוֹת, וְאַחַר כָּךְ עַל הַכֵּלִים לְהָסִיר הָעָלִין, (יג) וְאֵין צָרִיךְ לְהָסִיר כָּל הָעָלִין: **ה** (כ) **שֶׁלֹּא יֵאָגֵד דָּבָר אַחֵר עִמָּהּ.** כְּדֵי (יד) שֶׁיִּהְיֶה נִכָּר שֶׁהוּא לְשֵׁם מִצְוָה, דְּלֹא (טו) חָיְשִׁינַן לַחֲצִיצָה: **ו** (כא) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיּוֹצֵא בָּהּ.** הֵינוּ הֵיכָא דְּהִגְבִּיהַּ אוֹתָהּ פַּעַם שֵׁנִי לְשֵׁם עֲרָבָה, דְּיֵשׁ הֶכֵּר בָּזֶה שֶׁהוּא לְשֵׁם מִצְוָה. וְדַע דַּאֲפִלּוּ (טו) לְדֵעָה רִאשׁוֹנָה דְּאֵינוֹ יוֹצֵא בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב, זֶהוּ דַּוְקָא כָּל זְמַן שֶׁהִיא אֲגוּדָה בַּלּוּלָב עִם שְׁאָר מִינִים, אֲבָל אִם הֻתִּיר אֲגֻדּוֹ שֶׁל לוּלָב לְאַחַר נְטִילָה וְנָטַל הָעֲרָבָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ פְּשִׁיטָא שֶׁיּוֹצֵא בָּהּ: **ז** (כב) **וְאַחַר הַנַּעְנוּעַ הָרִאשׁוֹן וְכוּ'.** הַטַּעַם (יז) דְּהָא קָיְמָא לָן (ר"ה כח:) דְּשִׁלָּא בִּזְמַנּוֹ שֶׁל הַמִּצְוָה אֵינוֹ עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף עַד שֶׁיְּכַוֵּן לְהוֹסִיף עַל הַמִּצְוָה, וְהָכָא כֵּיוָן שֶׁעָבְרָה מִצְוָתוֹ הֲרֵי שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, וְהוּא הֲלֹא לֹא כִּוֵּן לְהוֹסִיף עַל מִצְוַת לוּלָב כִּי אִם בִּשְׁבִיל לְקַיֵּחַת הָעֲרָבָה: (כג) **טָעוּת הוּא בְּעֵינַי.** הוּא אָזִיל (יח) לְשִׁיטָתוֹ דְּפָסַק לְעֵיל בְּסִימָן תרנ"א סָעִיף ט"ו דְּבַעֲרָבָה וַהֲדַס מוֹסִיף בָּהּ כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה: (כד) **לְהַכִּיר שֶׁהִיא חוֹבָה.** וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף ה', (יט) שֶׁמִּטַּעַם זֶה אֵינָהּ נִטֶּלֶת אֶלָּא בִּפְנֵי עַצְמָהּ: (כה) **וּבִשְׁעַת הַקָּפָה וְכוּ'.** טַעַם הַמִּנְהָג הָיָה כְּדֵי לָצֵאת כָּל הַדֵּעוֹת, דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דְּמַקִּיפִין בַּעֲרָבָה, וְכֵנ"ל בְּסָעִיף ג': (כו) **וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁלֹּא לִטֹּל עִם הַלּוּלָב.** כְּדֵי שֶׁיִּקַּיֵּם בִּשְׁלֵמוּת מִצְוַת נְטִילַת עֲרָבָה, וְכֵנ"ל בְּסָעִיף ה', וְגַם הָאַר"י ז"ל (פרי עץ חיים שם) הִזְהִיר מְאֹד שֶׁלֹּא לְחַבֵּר הָעֲרָבָה עִם הַלּוּלָב: (כז) **דְּלְאַחַר שֶׁהִקִּיף יָסִיר הַלּוּלָב** דְּלֹא חָשְׁשׁוּ בָּזֶה לְחֲצִיצָה, וְעַד כָּאן לֹא פָּלִיג רַב אַמֵּי (שם) עַל זֶה רַק מִשּׁוּם דְּסְבִירָא לֵהּ דְּאַפְלוּ הֵיכָא דְּאַגְבֵּהּ וְהַדַּר אַגְבֵּהּ כֵּיוָן דְּאַגּוּדָה עִם שְׁאָר מִינִים עֲדַיִן אֵין הַכֹּר מִשּׁוּם מָה מַגְבִּיהַּ, מָה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה. וְכַנִּרְאֶה שֶׁלָּזֶה כִּוֵּן הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ עַיֵּן שָׁם: **ו** (מז) כְּבוֹרֵי יַעֲקֹב (ס"ק יח), וּפְשׁוּט: **ז** (יז) הַגְּרַ"א: (יח) לְבוּשׁ וְהַגְּרַ"א וּמַשָּׂה יְהוּדָה (סק"ב). וְעַיֵּן שָׁם בְּמַשֶּׂה יְהוּדָה שֶׁהִשִּׂיג עַל טַעַם הַט"ז (סק"ד). וְעַיֵּן בְּבֵ"ח (ס"ו) שֶׁיֵּשׁ דַּעַת הַיֵּשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁמְּבִיאָהּ לֵהּ כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ז ה"ו), וְאַף דְּהָרַמְבַּ"ם בְּעַצְמוֹ חָזַר בּוֹ, הוּא סְבִירָא לֵהּ כְּדַעַת הַגְּאוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּהַדִּין כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם מִתְּחִלָּה: (יט) הַגְּרַ"א:

הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרסד תרסה

שֶׁהֵם הַהוֹשַׁעְנוֹת שֶׁעוֹשִׁין, לְבַד, כָּל זְמַן שֶׁאוֹמְרִים תַּחֲנוּנִים עַל הַמַּיִם. וּמְנַעְנְעִים הַהוֹשַׁעְנוֹת בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים הַהוֹשַׁעְנוֹת, וְאַחַר כָּךְ חוֹבְטִים אוֹתָם: **ח** סיש מִי שֶׁאוֹמֵר (כח) שֶׁהוֹשַׁעְנָא שֶׁבַּלּוּלָב אַף עַל פִּי שֶׁנִּזְרְקָת אֵין לִפְסֹעַ עָלֶיהָ (כט) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ״א (ס״ק ג) גַּבֵּי צִיצִית): **ט** עיש מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת מִן הָעֲרָבָה לְאַחַר נְטִילָתָהּ * **אם לֹא** (מ) (ל) **הִתְנָה עָלֶיהָ** (לא) מֵעִקָּרָא, דְּלִכְלָא יוֹמָא אִתְקְצָאֵי לְמִצְוָתָהּ. הגה: וְנָהֲגוּ לְהַצְנִיעַ הַהוֹשַׁעְנוֹת לַאֲפֹתַיִּת מַצּוֹת כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בָּהּ מִצְוָה (מהר״י וויל (סי׳ קנ״ג) ומהרי״ל (הל׳ סג הסוכות)): **י** פיש מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא (ט) יָקֹץ יִשְׂרָאֵל עֲרָבָה לְמִצְוָה מְשֻׁדָּה עַפּו״ם (לב) אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָעַפּו״ם: **יא** ציאִם חָל יוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְקָצְצוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים עֲרָבָה בְּשַׁבָּת (לג) וְהֵבִיאוּ, כְּשֵׁרָה. הגה: מִיהוּ אִם צִוָּה יִשְׂרָאֵל לְקַצְצָהּ, וְאֵיכָא פַּרְהֶסְיָא בַּדָּבָר, (י) (לד) יֵשׁ לְהַחְמִיר אִם יֵשׁ לוֹ עֲרָבָה אַחֶרֶת (בית יוסף (ד״ה כמדכר) בשם תשובת הרשב״א (ס״א סי׳ רי״ח)):

ס הַגְּהוֹת אֲשֶׁרִי בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ שפו) בְּפֶרֶק ד׳ דְּמֻגְלָה (הג״א סי׳ ב). ע הַגְּהוֹת מֵימוֹנִי (פ״ז הכ״ט אות א) בְּשֵׁם ר׳ אֱלִיעֶזֶר מִמֵּץ (יראים סי׳ תכב). פ מָצָא כָּתוּב מֵהָא דְּרַב הוּנָא סָבָא ל׳ (ע״ב). צ מְקֻדָּשִׁין בְּשֵׁם רַבִּי אַבִּיגְדּוֹר כֹּהֵן בְּפֶרֶק ג׳ דְּסָפֵק (סי׳ תשמז).

תרסה אֶתְרוֹג אָסוּר לֶאֱכֹל בַּשְּׁבִיעִי. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א כְּרַבִּי יוֹחָנָן סַנְדָּלָר מ״ר (ע״ב).

א (א) * אאֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי (ב) אָסוּר, * שֶׁהֲרֵי (ג) [א] הֶקְצָה (ג) לְכָל שִׁבְעָה, וַאֲפִלּוּ נִפְסַל אַחַר שֶׁעָשָׂה בּוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **הֶקְצָה.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי שו״ת בֵּית אֶפְרַיִם (או״ח סי׳ נט) שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּאֹרֶךְ בְּדִינִים אֵלּוּ וּבְסָנְיָא דְּסָפֵק שָׁם (מו״ז) וּבְבֵאוּר דִּבְרֵי הַמֻּגָּן אַבְרָהָם בְּפִשְׁיטָה שֶׁאַחֲרֵי זֶה (סק״ג), וְעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּזֶה:

בְּאֵר הֵיטֵב

עַיִן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן תר״ס סָעִיף קָטָן ד׳: **ט** (מ) **הִתְנָה.** עַיִן סִימָן תרמ״ט סָעִיף ה׳ דְּכָתַב רַמ״א דְּלֹא מְהֲנֵי תְּנַאי עַיִן שָׁם: **י** (ט) **יָקֹץ.** עַיִן סִימָן תרל״ז סָעִיף קָטָן ב׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּשֵׁם הַשּׁ״ז (שם סק״ג) וְעַיֵּן ט״ז כָּאן (סק״ו): **יא** (י) **יֵשׁ לְהַחְמִיר.** אֲפִלּוּ לֹא צִוָּה לוֹ לְקָצְצוֹ בְּשַׁבָּת רַק אָמַר שֶׁתְּהֵא מְזֻמֶּנֶת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת:

א (ג) **הֶקְצָה.** נִרְאֶה פָּשׁוּט שֶׁאֲפִלּוּ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן קֹדֶם שֶׁנִּטְּלוּ לְמִצְוָה יֵשׁ אִסּוּר מֶקְצָה, כֵּיוָן דְּהֵכִין לוֹ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לְצֵאת בּוֹ לְמָחָר, תֵּכֶף אִפְּשָׁרוּ דַּעְתֵּהּ מִנֶּה. טַ״ז (סק״א):

בֵּאוּר הֲלָכָה

ט * **אם לֹא הִתְנָה עָלֶיהָ מֵעִקָּרָא.** לְכְאוֹרָה כַּוָּנָתוֹ כְּמוֹ לְעִנְיַן נוֹי סֻכָּה דְּמִבְּאֹר בְּסִימָן תרל״ח (ס״ב) דְּצָרִיךְ שֶׁיְּהֵא קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁיֵּנוּ בּוֹדֵל מִמֶּנָּה מַלְהָנוֹת, אָמְנָם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בִּבְכוּרֵי יַעֲקֹב סִימָן תרנ״ג (סק״א) **סַגִּי בְּשִׁיתָּנָה קֹדֶם עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה שֶׁלֹּא יֵאָסֵר עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה כִּי אֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִלְּהָנוֹת. וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַדַּס דְּאָסוּר לְהָרִיחַ בּוֹ כָּל שֶׁבְּעָה מִשּׁוּם דְּאִקְצָאֵי לְמִצְוָתוֹ, סַגִּי גַּם כֵּן בְּשִׁיתָּנָה מִקֹּדֶם עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִלְּהָנוֹת. אָמְנָם בְּעִקַּר הַדִּין אִי תְּנַאי מוֹעִיל הוֹכִיחַ הַמֻּגָּן אַבְרָהָם** (סק״ט) **דְּזֶה תָּלוּי בְּפֻלּוּגְתָּא, דְּלַדַּעַת הָרַשְׁבָּ״א** (בתשובה ח״א סי׳ קכט) **וְהָרַ״ן** (ביצה ב. ד״ה ומינה, טז: ד״ה ושרון) **וְגַם לְדַעַת סֵפֶר הַיְרָאִים** (סי׳ תכב), **וְהַגַּם דְּהוּא כָּתַב דִּבְסֵפֶר יְרֵאִים לֹא כָּתַב דְּתְּנַאי מְהֲנֵי, לֹא הָיָה בְּיָדוֹ כִּי אִם סֵפֶר יְרֵאִים הַקָּצָר, וְכָעֵת שֶׁזָּכִינוּ שֶׁנִּדְפַּס הַכְּתָב יָד מִסֵּפֶר יְרֵאִים הַשָּׁלֵם כְּתוּב שָׁם בְּהֶדְיָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּהוֹת מֵימוֹנִי** (פ״ז הכ״ט אות א) **בְּשֵׁמוֹ דְּתְּנַאי מְהֲנֵי, וּכְבָר קַדְּמַנִי בָּזֶה הַמְבָאֵר שָׁם** (תוספות ראם אות מו) **מְהֲנֵי תְּנַאי גַּם לְאוֹתוֹ יוֹם, וּלְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת** (מו: ד״ה אתרוג בשביעי) **אֵין מוֹעִיל בָּזֶה תְּנַאי עַד כְּאָן דְּבָרָיו, וּמִשְּׁמַע מִנֶּה דְּלַעֲרָבָה וְכֵן לְאֶתְרוֹג אַף כְּשֶׁהִפְרִישׁ אַחַר יוֹם רִאשׁוֹן לֹא מְהֲנֵי תְּנַאי לְהָנוֹת לְאוֹתוֹ יוֹם. וְלֹא אָבִין הֵיטֵב רְאִיָּתוֹ דְּהָכָא דְּמִירֵי לְעִנְיַן עֲרָבָה שֶׁהוּא רַק לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִנַּא לֵהּ דְּלְהַתּוֹסָפוֹת לֹא מְהֲנֵי תְּנַאי לְאוֹתוֹ יוֹם, וְאֵין לָנוּ רְאָיָה מִתּוֹסָפוֹת רַק לְיוֹם הָרִאשׁוֹן כֵּיוָן דְּחָסַר פְּסוּל בּוֹ וְאִם כֵּן לֹא יָכוֹל לְהִתְּנוֹת בּוֹ שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מִלְּהָנוֹת, דְּמִיָּא דַּעֲצֵי סֻכָּה, אֲבָל בְּשָׁאר הַיָּמִים כְּשֶׁהִפְרִישׁ לָהֶם, דְּחָסַר כְּשֵׁר בּוֹ כְּגוֹן בְּאֶתְרוֹג וְכֵן בַּעֲרָבָה כְּשֶׁנִּקְטַם רֹאשׁוֹ (דְּפְסוּלוֹ מִשּׁוּם הָדָר וּלְרֹב הַפּוֹסְקִים הָדָר אֵינוֹ לְעִכּוּבָא אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן), וּבִקְרָט בַּעֲרָבָה זוֹ דְּגַם נָשְׁרוּ רֹב עָלֶיהָ כָּשֵׁר, בְּוַדַּאי גַּם לְתוֹסָפוֹת מְהֲנֵי תְּנַאי כְּשֶׁמַּתְנֶה שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִלֶּקַח מִמֶּנּוּ מֵעַט. דְּאַף דְּמִשְּׁמַע מִתּוֹסָפוֹת דְּאִתְקְצָאֵי הוּא רַק שֶׁלֹּא יְכַלּוּהוּ לְגַמְרֵי, אֲבָל לְטֹל מִמֶּנּוּ מְעַט וְיִשְׁאַר כְּדֵי הַכָּשֵׁר לָזֶה לֹא צָרִיךְ תְּנַאי דְּלֹא אִתְקְצָאֵי לָזֶה, מִכָּל מָקוֹם נַפְקָא מִנֶּה גְּדוֹלָה יֵשׁ בָּזֶה דְּלִסְבָרַת הַתּוֹסָפוֹת דְּלֹא אִתְקְצָאֵי רַק כְּדֵי הַכָּשֵׁר אֵינוֹ מֵתֵר רַק לִטֹּל מִמֶּנּוּ הַשָּׁעוּר הַיּוֹתֵר מִכְּדֵי הַכָּשֵׁר וְאַף קֹדֶם קִיּוּם הַמִּצְוָה, אֲבָל לְכַלּוֹתוֹ לְגַמְרֵי אָסוּר אַף לְאַחַר קִיּוּם הַמִּצְוָה, דַּהֲלֹא אִתְקְצָאֵי לָזֶה וְחָיֵל עָלָיו קְדֻשָּׁה עַד כְּלוֹת הַחָג כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְנָה, אֲבָל בְּשֶׁהִתְנָה שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ לֹא חָיֵל עָלָיו קְדֻשָּׁה כְּלָל** וּכְעֵין דְּאָמְרִינַן בְּבֵיצָה דף ל׳ עמוד ב׳, **וְנַפְקָא מִנֶּה דְּתָכֵף לְאַחַר קִיּוּם הַמִּצְוָה יָכוֹל לִקַּח עֲצֵי עֲרָבָה וְלוּלָבוֹת בָּהֶם בְּשַׁר וּפְרוֹת וּלְכַלּוֹתוֹ לְגַמְרֵי. וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה** (ס״ק כב) **שְׁתֵּרֶץ הַהֶעָרָה שֶׁל הַמֻּגָּן אַבְרָהָם, וְכָתַב דְּהָכָא בַּעֲרָבָה שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג, לְכַלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי. אָמְנָם זֶה יָכוֹל לְתָרֵץ רַק דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, אֲבָל דִּבְרֵי הַמֻּגָּן אַבְרָהָם** (קס״ו) **בְּשֵׁם סֵדֶר הַיּוֹם**] **וְשֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ כְּלָל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה דְּמִבְּאֹר שָׁם בְּסָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה: **ט** (ל) **הִתְנָה עָלֶיהָ.** עַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם** (סק״ט) **שֶׁמְּפַקְפֵּק דְּלָאו לְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, אָמְנָם הָאֲלִיָּה רַבָּה** (ס״ק כב) **מְתָרֵץ דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן בְּבֵאוּר הַלָּכָה** (ד״ה אם לא) **בְּאָרְכוּ דְּלְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ: (לא) מֵעִקָּרָא.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (שם): **י** (לב) **אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָעַפּו״ם.** מְשׁוּם דְּסָתָם עַפּו״ם הַקָּרְקָעוֹת שֶׁלָּהֶם גְּזוּלִים מֵאֲחֵרִים, וְאֵינוֹ מוֹעִיל רְשׁוּתָם לָזֶה, וְנִמְצָא כְּשֶׁקּוֹצֵץ הַיִּשְׂרָאֵל הוּא הַגּוֹזֵל, אֶלָּא יִקַּח עַפּו״ם וְיִתְּנֵם לְיִשְׂרָאֵל, וְהוּא הַדִּין (כה) כְּשֶׁקּוֹצֵץ יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לַחֲבֵרוֹ שָׁרֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״א. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״ו) שֶׁכָּתַב דִּבְזְמַן הַזֶּה לֹא אָמְרִינַן דְּסָתָמָן גְּזוּלִים הֵם, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרל״ז סָעִיף ג׳ בְּהַגָּ״ה וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, וּבְסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, כִּי הַכֹּל שַׁיָּךְ לְעִנְיָנֵנוּ: **יא** (לג) **וְהֵבִיאוּ, כְּשֵׁרָה.** הֵינוּ אֲפִלּוּ צִוָּה לוֹ יִשְׂרָאֵל לָקֹץ בְּשַׁבָּת וּבְוַדַּאי עָשָׂה בָּזֶה עֲבֵרָה, אֲפִלּוּ הָכִי** (כט) **אֵין לְאָסְרוֹ לָצֵאת בָּהּ אַחַר כָּךְ מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְדַאֲחַר כְּלוֹת** (כג) **הָעֲבֵרָה לֵיכָא מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה], [מֻגָּן אַבְרָהָם** (סק״י) **בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א** (בתשובה ח״א סי׳ ריא)]. **וְיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁמְּפַקְפְּקִין בָּזֶה,** (כד) **דְּעַד כָּאן לֹא מָצִינוּ בְּרַשְׁבָּ״א שֶׁהִתִּיר בָּזֶה אֶלָּא כְּשֶׁצִּוָּהוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סְתָם שֶׁיִּהְיוּ מְזֻמָּנוֹת לוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְהָיָה יָכֹל לְקַצְצָהּ מֵעֶרֶב יוֹם, וּלְכָךְ אָמְרִינַן דְּבְמַלְאכְתּוֹ הוּא עוֹסֵק, אֲבָל כְּשֶׁצִּוָּהוּ לְקַצֵּץ בְּשַׁבָּת לֹא מוּכָח מִשָּׁם לְהָקֵל בְּיֵשׁ לוֹ אַחֶרֶת: (לד) יֵשׁ לְהַחְמִיר.** אֲפִלּוּ (כה) לֹא צִוָּהוּ לְקַצְצוֹ בְּשַׁבָּת רַק אָמַר שֶׁתְּהֵא מְזֻמֶּנֶת לוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת:

א (א) **אֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי.** אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית בּוֹ מִצְוָתָהּ: **(ב) אָסוּר.** בַּאֲכִילָה, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרנ״ג (ס״א, ובס״ק א): **(ג) לְכָל שִׁבְעָה.** וְאִם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִיָּדוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁאוֹחֲזִין הַלּוּלָב עִם הָעֲרָבָה עַד שֶׁעַת הַחֲבָטָה, וּבְזְמַנֵּנוּ הַמִּנְהָג כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמ״א שֶׁאֵין נוֹטְלִין הָעֲרָבָה עִם הַלּוּלָב כְּלָל: **ח** (כח) **שֶׁהוֹשַׁעְנָא שֶׁבַּלּוּלָב.** וְהוּא הַדִּין עֲרָבָה (כ) שֶׁל הוֹשַׁעְנָא אֵין לְזַלְזֵל בָּהּ [בְּרַכֵּי יוֹסֵף (סק״ה) בְּשֵׁם סֵדֶר הַיּוֹם]: **(כט) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ״א.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה דְּמִבְּאֹר שָׁם בְּסָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה: **ט** (ל) **הִתְנָה עָלֶיהָ.** עַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ט) שֶׁמְּפַקְפֵּק דְּלָאו לְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, אָמְנָם הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק כב) מְתָרֵץ דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה אם לא) בְּאָרְכוּ דְּלְכֻלֵּי עָלְמָא מְהֲנֵי תְּנַאי, עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ: **(לא) מֵעִקָּרָא.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (שם): **י (לב) אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָעַפּו״ם.** מִשּׁוּם דְּסָתָם עַפּו״ם הַקָּרְקָעוֹת שֶׁלָּהֶם גְּזוּלִים מֵאֲחֵרִים, וְאֵינוֹ מוֹעִיל רְשׁוּתָם לָזֶה, וְנִמְצָא כְּשֶׁקּוֹצֵץ הַיִּשְׂרָאֵל הוּא הַגּוֹזֵל, אֶלָּא יִקַּח עַפּו״ם וְיִתְּנֵם לְיִשְׂרָאֵל, וְהוּא הַדִּין (כה) כְּשֶׁקּוֹצֵץ יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לַחֲבֵרוֹ שָׁרֵי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״א. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״ו) שֶׁכָּתַב דִּבְזְמַן הַזֶּה לֹא אָמְרִינַן דְּסָתָמָן גְּזוּלִים הֵם, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרל״ז סָעִיף ג׳ בְּהַגָּ״ה וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, וּבְסִימָן תרמ״ט סָעִיף א׳ בְּהַגָּ״ה וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה וּבְאוּר הַלָּכָה, כִּי הַכֹּל שַׁיָּךְ לְעִנְיָנֵנוּ: **יא (לג) וְהֵבִיאוּ, כְּשֵׁרָה.** הֵינוּ אֲפִלּוּ צִוָּה לוֹ יִשְׂרָאֵל לָקֹץ בְּשַׁבָּת וּבְוַדַּאי עָשָׂה בָּזֶה עֲבֵרָה, אֲפִלּוּ הָכִי (כט) אֵין לְאָסְרוֹ לָצֵאת בָּהּ אַחַר כָּךְ מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְדַאֲחַר כְּלוֹת (כג) הָעֲבֵרָה לֵיכָא מִשּׁוּם מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, [מֻגָּן אַבְרָהָם (סק״י) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ ריא)]. וְיֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁמְּפַקְפְּקִין בָּזֶה, (כד) דְּעַד כָּאן לֹא מָצִינוּ בְּרַשְׁבָּ״א שֶׁהִתִּיר בָּזֶה אֶלָּא כְּשֶׁצִּוָּהוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סְתָם שֶׁיִּהְיוּ מְזֻמָּנוֹת לוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְהָיָה יָכֹל לְקַצְצָהּ מֵעֶרֶב יוֹם, וּלְכָךְ אָמְרִינַן דְּבְמַלְאכְתּוֹ הוּא עוֹסֵק, אֲבָל כְּשֶׁצִּוָּהוּ לְקַצֵּץ בְּשַׁבָּת לֹא מוּכָח מִשָּׁם לְהָקֵל בְּיֵשׁ לוֹ אַחֶרֶת: (לד) יֵשׁ לְהַחְמִיר.** אֲפִלּוּ (כה) לֹא צִוָּהוּ לְקַצְצוֹ בְּשַׁבָּת רַק אָמַר שֶׁתְּהֵא מְזֻמֶּנֶת לוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת:

א (א) **אֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי.** אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית בּוֹ מִצְוָתָהּ: **(ב) אָסוּר.** בַּאֲכִילָה, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרנ״ג (ס״א, ובס״ק א): **(ג) לְכָל שִׁבְעָה.** וְאִם

ח (כ) **וּבְחֵי אָדָם** (כלל קנג ס״ג) **כָּתַב דְּלֹא יְזָרְקֶנָּה עַל הַקַּרְקַע, וּלְכָלָא הֲלֹא קָיְמָא לָן** (מגילה כו:) **דְּתִשְׁמִישֵׁי מִצְוָה נִזְרָקִין, וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ דְּלָאשְׁפָּה אֵין נִזְרָקִין: י** (כא) דְּאִז חָל הַיְאוּשׁ שֶׁל בְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים מִשֶּׁנַּעֲשָׂה תְּלוּשׁ, וְשִׁנּוּי רְשׁוּת מִשֶּׁבָּא לְיַד הַשֵּׁנִי:

יא (כב) כֵּן מַשְׁמַע מַהֲגָהָ״א (סי׳ תרנה ס״א) דְּזוֹ הִיא הָרְבוּתָא: **(כג)** תְּשׁוּבַת כְּתַב סוֹפֵר סִימָן קכ״ד: **(כד)** עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק יא) וּבְלְבוּשֵׁי שָׁרָד: **(כה)** מֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק יא) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah